

Reguleringsplan Eiodalen

Biologisk utredning / Norconsult

Roy Mangersnes

Reguleringsplan Eiodalen

Biologisk utredning / Norconsult

Ecofact rapport 32

www.ecofact.no

Referanse til rapporten: Mangersnes, R. 2010: Reguleringsplan for Eiodalen - biologisk utredning. Ecofact rapport 32.

Nøkkelord: Vei, Ølen, Vindafjord, sandsvale, erstatningsbiotop

ISSN: 1891-5450

ISBN: 978-82-8262-032-1

Oppdragsgiver: Norconsult

Prosjektleder hos Ecofact AS: Roy Mangersnes

Prosjektmedarbeidere:

Kvalitetssikret av: Rune Søyland

Samarbeidspartner:

Forside: Sandsvale flyr over planområdet. Foto: Roy Mangersnes

www.ecofact.no

Innhold

1 INNLEDNING	1
2 TILTAKSBESKRIVELSE	1
3 KONSEKVENsutREDNING	3
ALTERNATIV 0	3
ALTERNATIV 1	3
4 MATERIAL OG METODE	3
5 RESULTATER	6
VERDI	6
OMFANG OG KONSEKVENs	9
6 AVBØTENDE TILTAK	10
7 REFERANSER	11

1 Innledning

Ecofact AS har på oppdrag av Norconsult AS, ved Helene Lustrup, foretatt en biologisk undersøkelse i forbindelse med reguleringsplan for ny kryssløsning og områder for nye sentrumsformål i Ølen, Vindafjord kommune.

Det er blitt vurdert 3 alternativer for kryssløsning, men det er kun alternativ 3 som skal utredes. Denne rapporten tar for seg tema biologisk mangfold. Temaet er beskrevet slik i planprogrammet: *"På befaring ble det konstatert at det har oppholdt seg sandsvaler i sandtaket. Sandsvale er "årets fugl 2010" fordi det er en art i tilbakegang, men den står ikke opplistet på en "rød liste". Det er ikke registrert arter eller områder på nettsidene til Fylkesmannen eller Direktoratet for naturforvaltning. Likevel foreslås det en naturfaglig kartlegging av fauna og flora med hovedvekt på sandtaket og tilstøtende arealer."*

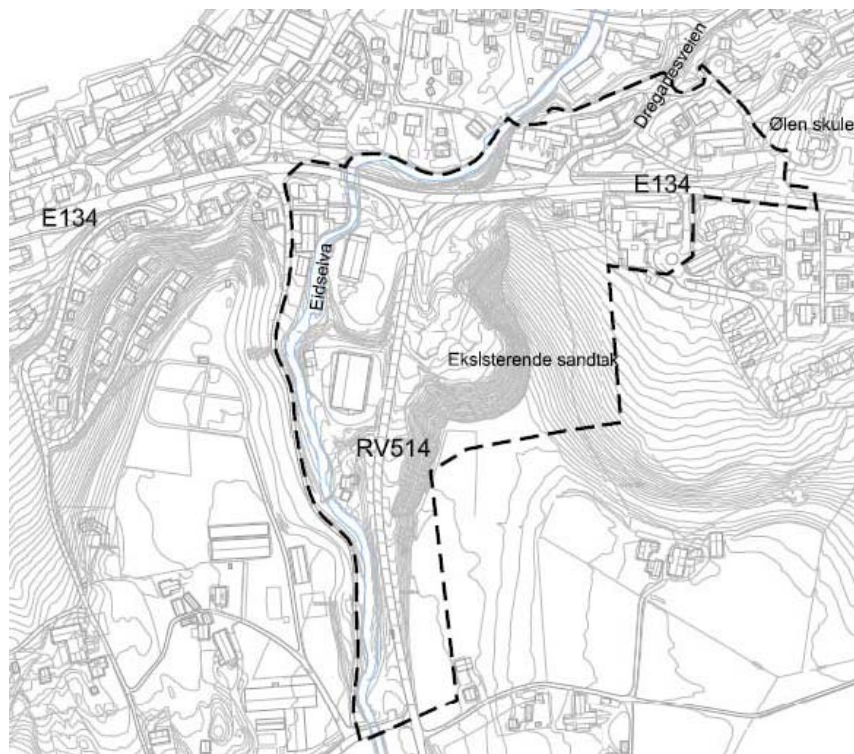
2 Tiltaksbeskrivelse

Vindafjord kommune ønsker å regulere en ny kryssløsning mellom Rv514 og E134 sentralt i Ølen. Dette vil frigi arealer for etablering av områder for blandet sentrumsformål i Eiodalen, og på den måten å styrke Ølen som kommunesenter.

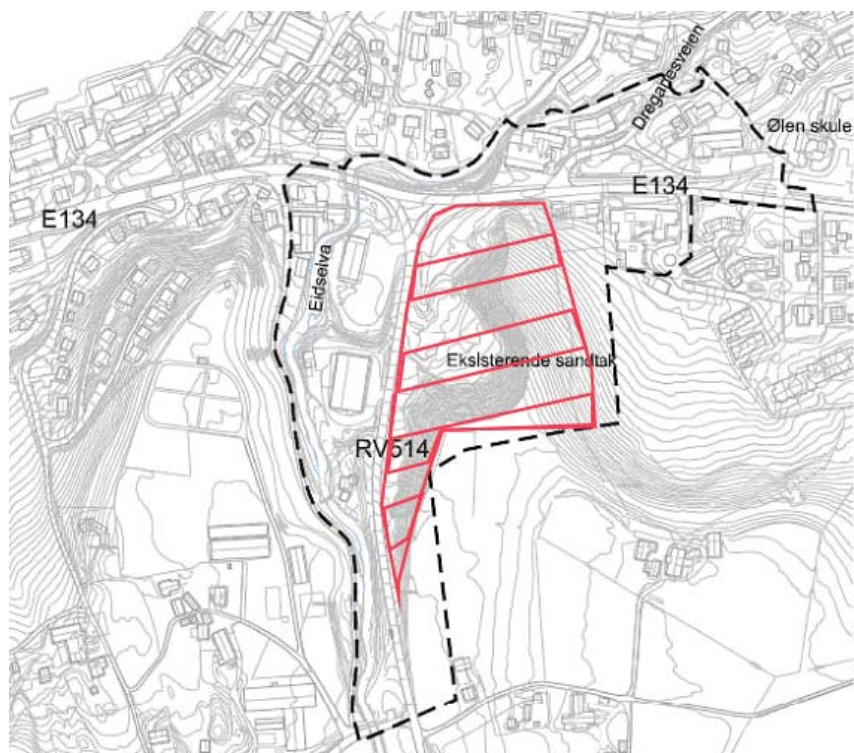
Figur 1. Planområdet er markert med et rødt punkt på kartet. (Kart: Temakart Rogaland)

Planområdet følger den gamle Sandeidvegen gjennom dalen i vest og avgrenses av sandtak og landbruksareal i øst. Planområdet utgjør ca. 107 daa. Planområdet skråner nordover og nedover mot Ølensjøen. De markerte høyderyggene langs begge sider av RV514 forsterker dette inntrykket. Deler av RV514 ligger i et dalsøkk, men landskapet har god utsikt nordover mot fjorden.

Figur 2. Planområdet (fra planprogrammet)

Store deler av planområder er bebygd i dag, eller består av vei og parkerings-/næringsareal. Denne undersøkelsen fokuserte på områder med mer eller mindre naturpreg, og da spesielt området rundt sandtaket sentralt i planområdet.

Figur 3. I den biologiske undersøkelsen ble det fokusert på areal merket med rød skravur

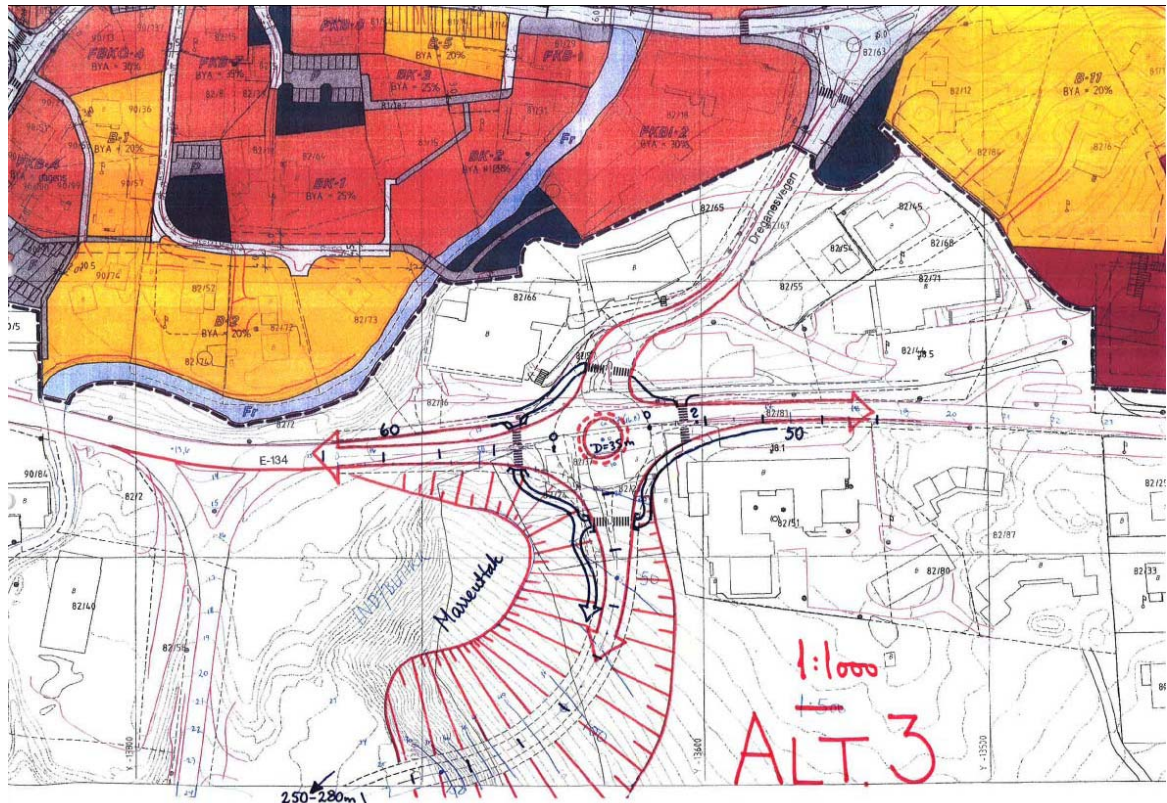
3 Konsekvensutredning

Alternativ 0

Området opprettholdes slik det er i dag med veikant, skrotemark, gammelt sandtak og noe naturskog.

Alternativ 1

Planforslaget innebærer store skjæringer og fjerning av masseuttak. Det vil bli etablert rundkjøring og planfri kryssløsning for gang- og sykkelvei som vist på illustrasjonen under.

Figur 4. Skisse over utredningsalternativet (kalt alt-3 i planprogrammet)

4 Material og metode

Formålet med utredningen er å belyse påvirkningen av tiltaket som kan ha vesentlige konsekvenser for biologisk mangfold.

Konsekvensutredningene er utført etter Statens vegvesens *håndbok 140 - Konsekvensanalyser* (2006).

Vurdering av verdi

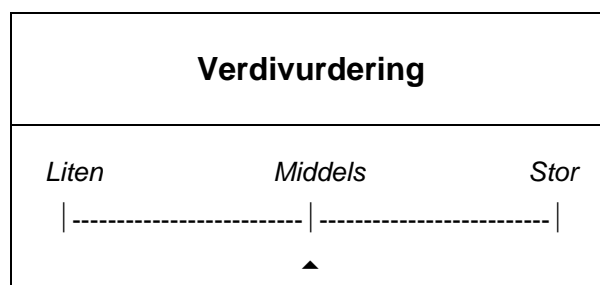
Vurderingene av verdi, omfang og konsekvens er basert på metodikk beskrevet i Vegvesenets håndbok 140 – Konsekvensanalyser. Dette systemet bygger på at en via de foreliggende data vurderer influensområdets verdi samt tiltakets omfang i forhold til verdiene. Ved å sammenholde verdi og omfangsvurderingene i et diagram utledes passivt den totale konsekvens for biologisk mangfold. For å komme frem til riktig verdisetting

brukes spesielt Norsk Rødliste 2006, samt DN's håndbok nr. 13 (biologisk mangfold) og 15 (ferskvannlokaliteter).

Tabell 1. Verdivurderinger med metodikk iht. vegvesenets håndbok 140 (Etter Korbøl m.fl. 2009).

Kilde	Stor verdi	Middels verdi	Liten verdi
Naturtyper www.naturbasen.no DN-Håndbok 13: Kartlegging av naturtyper DN-Håndbok 11: Viltkartlegging DN-Håndbok 15: Kartlegging av ferskvannlokaliteter	Naturtyper som er vurdert til svært viktige (verdi A) Svært viktige viltområder (vektall 4-5) Ferskvannlokalitet som er vurdert som svært viktig (verdi A)	Naturtyper som er vurdert til viktige (verdi B) Viktige viltområder (vektall 2-3) Ferskvannlokalitet som er vurdert som viktig (verdi B)	Andre områder
Rødlistede arter Norsk Rødliste 2006 (www.artsdatabanken.no) www.naturbasen.no	Viktige områder for: Arter i kategoriene "kritisk truet" og "sterkt truet" Arter på Bern-liste II Arter på Bonn-liste I	Viktige områder for: Arter i kategoriene "sårbar", "nær truet" eller "datamangel" Arter som står på den regionale rødlisten	Andre områder
Truete vegetasjonstyper Fremstad & Moen 2001	Områder med vegetasjonstyper i kategoriene "akutt truet" og "sterkt truet"	Områder med vegetasjonstyper i kategoriene "noe truet" og "hensynskrevende"	Andre områder
Lovstatus Ulike verneplanarbeider, spesielt vassdragsvern.	Områder vernet eller foreslått vernet	Områder som er vurdert, men ikke vernet etter naturvernloven, og som kan ha regional verdi. Lokale verneområder (pbl.)	Områder som ikke er vurdert, men ikke vernet etter naturvernloven, og som ikke er funnet å ha kun lokal verdi.

Verdien blir fastsatt langs en glidende skala som spenner fra liten verdi til stor verdi, basert på den relative betydningen av området for gjeldende tema.

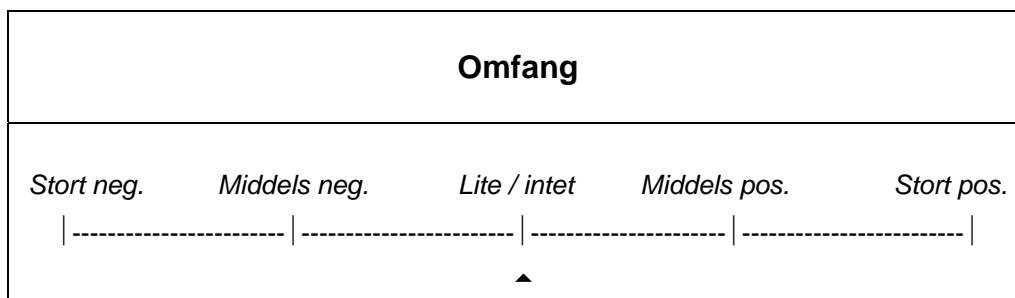

Figur 5. Skala for verdi

Omfang

Dette trinnet består i å beskrive og vurdere type og omfang av mulige virkninger på de ulike temaene som blir verdisatt dersom tiltaket gjennomføres. Omfanget blir blant annet

vurdert ut fra påvirkning i tid og rom, og sannsynligheten for at virkning skal oppstå. Omfanget blir gjengitt langs en trinnløs skala fra *stort negativt omfang* til *stort positivt omfang*.

Figur 6. Skala for omfang

Konsekvens

Det siste trinnet i vurderingene består i å sammenholde verdivurderingene og omfanget av tiltaket for derved å utlede den samlede konsekvens i henhold til diagram vist i figur 7 under.

Verdi Ingen verdi	Omfang			
	Liten	Middels	Stor	
Stort positivt		Meget stor positiv konsekvens (++++)		
Middels positivt		Stor positiv konsekvens (+++)		
Lite positivt		Middels positiv konsekvens (++)		
Intet omfang		Liten positiv konsekvens (+)		
Lite negativt		Ubetydelig (0)		
Middels negativt		Liten negativ konsekvens (-)		
Stort negativt	Middels negativ konsekvens (- -)			
	Stor negativ konsekvens (- - -)			
	Meget stor negativ konsekvens (- - - -)			

Figur 7. Konsekvensvifta viser hvordan verdi og omfang kombineres for å finne konsekvens (Statens Vegvesen 2006).

Denne sammenstillingen gir et resultat langs en skala fra *meget stor positiv konsekvens* til *meget stor negativ konsekvens* (se under). De ulike kategoriene er illustrert ved å benytte symbolene ”-” og ”+” (se tabell 2).

Tabell 2 Oppsummering av konsekvensalternativer og korresponderende symboler

Symbol	Beskrivelse
++++	Meget stor positiv konsekvens
+++	Stor positiv konsekvens
++	Middels positiv konsekvens
+	Liten positiv konsekvens
0	Ubetydelig/ingen konsekvens
-	Liten negativ konsekvens
--	Middels negativ konsekvens
---	Stor negativ konsekvens
----	Meget stor negativ konsekvens

5 Resultater

Verdi

I Artskart forekommer registrering av vintererle, vokssopper og åkerrikse i nærområdet til planområdet, men ingen av registreringene er i tiltakets influensområde. Det foreligger heller ikke registreringer i Naturbase som overlapper med influensområdet. Tidligere Ølen kommune avsluttet sin kartlegging av biologisk mangfold i 2003. I den forbindelsen ble både naturtyper og viltområder kartfestet (Bjordal og Henriksen 2003). Resultatene fra denne kartleggingen er foreløpig ikke lagt inn i Naturbasen. I forbindelse med supplerende kartlegging av naturtyper i Rogaland (Jordal og Johnsen 2009) ble det gjort enkelte registreringer også i Vindafjord kommune. Noe data er også mottatt fra kommunen, ved Skog- og utmarkskonsulent Gitte Halvorsen. Halvorsen opplyser om at kartleggingen ikke er fullstendig, og at det kan finnes andre/flere verdier i og omkring det aktuelle området. Viltkart for kommunen ligger delvis i rapporten fra 2003, og delvis i eldre papirkart fra 1997.

Lokaliteten ble befart av Roy Mangersnes 5. juni 2010 under svært gode forhold. Det ble foretatt undersøkelser av vegetasjon og av viltforekomst, da med fokus på sandsvalekoloni som er registrert i masseuttaket innen planområdet.

Berggrunn og sedimentforhold

I følge NGU's berggrunnskart består planområdet hovedsakelig av diorittisk til granittisk gneis og migmatitt. Disse bergartene er harde og gir ikke opphav til spesielt krevende eller sjelden vegetasjon.

Verdifulle naturtyper i hht DN's håndbok nr. 13

Det er ikke tidligere registrert naturtyper etter DN-håndbok 13 i planområdet. I forbindelse med feltbefaring ble det bekreftet forekomst av sandsvalekoloni i gammelt sanduttak. I følge DN-håndbok 13 skal sand- og grustak registreres under kategorien Erstatningsbiotop (D14). "Dette er en samlebetegnelse på menneskepåvirkete eller menneskeskapt biotoper som erstatter/supplerer andre eller tidligere leveområder, både kulturpåvirkete og ikke kulturpåvirkete, for utsatte og sjeldne arter." Under denne kategorien blir utformingen "Sand- og grustak" trukket frem som en viktig biotop som skal kartfestes. Naturtypen er spesielt viktig fordi den fungerer som erstatning for naturtyper eller spesielle habitater som i dag er blitt sjeldne. Ved avgrensning av denne typen lokaliteter er det de konkrete artsforekomstene i biotopen som skal settes i fokus. Sand- og grustak har, for eksempel, blitt leveområde for mange sjeldne insekter som er avhengig av naken sand- og grusmark. Insektfaunaen ble ikke undersøkt i denne

utredningen. På den aktuelle lokaliteten ble det imidlertid registrert ca. 20 par med hekkende sandsvaler som er spesialisert på å hekke i bratte sandskråninger. Dokumenterte leveområder for spesialiserte arter blir vektet som viktige (B) lokaliteter.

Figur 8. Sanduttaket registreres som Erstatningsbiotop (D14) med verdi viktig (B-område) på grunn av forekomst av ca. 20 par sandsvaler

Figur 9. Viktig naturtype Erstatningsbiotop (D14) er avgrenset med grønn skravur.

Artsforekomster vegetasjon

Vegetasjonen i området kan i stor grad føres til urban, termofil ugrasvegetasjonen, med arter som amerikahumleblom, gullregn sp., rødhyll, edelgran, bjørnebær og stikkelsbær. Det er noen rester av gråor-heggeskog lengst nordvest mot dagens kryssløsning med gråor, hegg, hassel, skogburkne, vendelrot, skogsnelle, skogrørkvein og lyssiv. Området er lite og sterkt påvirket av hageavfall og annet skrot som har blitt dumpet i skogen. For øvrig ble det registrert en rekke vanlige arter, knyttet til primær suksesjon slik som revebjelle, bjørnemose, geitrams, engrapp, løvetann og hestehov. Tresjiktet var dominert av selje, bjørk, rogn og gran. I tillegg var det noe osp og ung ask i tillegg til nevnte arter gråor og hegg over.

Figur 10. Lite område med gråor-heggeskog.

Viltforekomster

Ca. 20 par med sandsvale hekker sentralt i sandtaket. I tillegg ble det registrert enkelte spurvefugler som hagesanger (sang mye), gransanger, rødstrupe, kjøttmeis og svarttrost.

Sandsvale er "Årets fugl 2010" (www.birdlife.no). Bakgrunnen er at arten er dårlig kartlagt, og den regnes som en art som trolig er i tilbakegang grunnet biotopendringer. Sandsvalene er paradoksalt nok avhenging av at sandtak er i drift for at de skal være attraktive hekkelokaliteter, og det gjelder å unngå at uttak av sand/masse skjer akkurat der kolonien ligger i løpet av selve hekkesesongen. Denne lokaliteten er relativt stor og potensialet for et stort antall sandsvaler burde være tilstede. En hekkebestand på 20 par er lite på denne lokaliteten der "sandveggen" strekker seg opp mot 200 meter. Bakgrunnen for dette er at sanden har blitt svært hardpakket og egner seg dårlig som hekkeplass for arten. Lokaliteten kan imidlertid enkelt restaureres ved å justere sandfasaden og helningsvinkel.

Figur 11. Sandvaleykologi er markert med brun skravur sentralt i området.

På bakgrunn av lokalitetens beskaffenhet blir viltvekt satt til 1, men med stort potensial for restaurering.

Rødlistearter

Det ble ikke registrert rødlistede arter i planområdet.

Konklusjon – verdi biologisk mangfold

Forekomst av sandvaleykologi tilsier liten verdi. Viktig naturtype Erstatningsbiotop (D14) vil imidlertid trekke verdien opp til **middels verdi** for biologisk mangfold.

Omfang og konsekvens

Tiltaket i alternativ 1 vil medføre at viktig naturtype klassifisert som Erstatningsbiotop (D14) fjernes i sin helhet. I tillegg vil sandvaleykologien som følger naturtypen også forsvinne. Utover dette vil kun trivielle arter knyttet til termofil ugrasvegetasjon berøres.

Siden en viktig naturtype, og en lokalt viktig viltlokalitet blir direkte berørt, vurderes omfanget som stort negativt for biologisk mangfold.

Den totale konsekvens som utledes som følge av verdier i influensområdet og tiltakets omfang vurderes til å være **middels negativ (-) for biologisk mangfold**

6 Avbøtende tiltak

For å skåne hekkende sandsvaler i sandtaket bør anleggsarbeidet gjøres på en tid av året da svalene ikke er på hekkeplassen. Arbeid bør ikke forekomme i perioden 15. mai til 1. august siden svalene har egg og unger i reirgangene i denne perioden.

Tap av hekkeplass for sandsvale kan vurderes kompensert gjennom å etablere kunstige hekkeplasser for sandsvale i forbindelse med anlegget. Et slikt tiltak kan bidra positivt både i forhold til biologisk mangfold, men også som et pedagogisk og opplevelsesmessig godt tiltak. Kunstige hekkeplasser for sandsvale har tidligere blitt etablert med suksess flere steder i Storbritannia.

Figur 12. Kunstig hekkeplass for sandssvaler (www.sandmartintrust.org.uk)

7 Referanser

Nettbaserte kilder

Artsdatabanken: <http://www.artsdatabanken.no>

Direktoratet for naturforvaltning. Naturbase: <http://dnweb5.dirnat.no/nbinnsyn/>

NGU: <http://www.ngu.no/>

Temakart Rogaland: <http://www.temakart-rogaland.no/default.aspx?gui=1&lang=3>

Skriftlige kilder

Bjordal, H. og Henriksen, G. 2003. *Naturtyper og viltområder i Ølen kommune*. Origo miljø as rapport 07/02

Direktoratet for naturforvaltning (1999): Kartlegging av naturtyper. Verdsetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13-1999. Oppdatert 2006.

Direktoratet for naturforvaltning (2000): Kartlegging av ferskvannslokaliteter. DN-håndbok 15 (internettutgave: www.dirnat.no).

Fremstad, E (1997): Vegetasjonstyper i Norge. NINA Temahefte 12: 1 -279.

Fremstad, E, Moen, A. (red.) (2001): Truete vegetasjonstyper i Norge. NTNU Vitenskapsmuseet Rapp. Bot. Ser. 2001-4: 1-231.

Jordal, J.B. og Johnsen J.I. 2009. Supplerende kartlegging av naturtyper i Rogaland i 2008. Fylkesmannen i Rogaland, miljørapport 1-2009.

Korbøl, A., Kjellevoll, D. og Selboe, O. C. (2009): Dokumentasjon av biologisk mangfold ved bygging av småkraftverk (1-10 MW) – revidert utgave. NVE-veileder 3/2007.

Kålås, J.A., Viken, Å. og Bakken, T. (red.) (2006). Norsk Rødliste 2006. Artsdatabanken, Norway.

Norconsult AS 2010. Forslag til planprogram og konsekvensutredning. Reguleringsplan for Eiodalen. Plan nr. 1160-09-12. Vindafjord kommune

Statens Vegvesen 2006. Konsekvensanalyser – Håndbok 140.